

XIMIYANI OQITIWDIŃ NÁTIYJELILIGIN ARTTIRIW MASHQALASI

Artikov Maqsud Baxadirovich

assistent

Ájiniyaz atındağı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

E-mail: maqsudartiqov92@gmail.com

Ongarova Umida Temurjon qizi

E-mail: umidakhantemurovna@gmail.com

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika

institutı 1-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Ximiyani oqıtıw zamanagóy tálim maqsetleri hám wazıypalarınan kelip shıgıp ónimdarlı, sonnan dóretiwshilik iskerlikti shólkemlestiriwge qaratılğan bolıwı kerek. Dóretiwshilik iskerligi bilimlerde jańa, standart bolmağan sharayatlarda erkin qollanıwdı támiyinleydi.

Tayanış sózler: Mektep, oqıwshılar, zamanagóy, meseleler, processler, didaktika

AN EXERCISE TO INCREASE THE EFFECTIVENESS OF TEACHING CHEMISTRY

Artikov Maqsud Baxadirovich

Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyaz, assistant

E-mail: maqsudartiqov92@gmail.com

Ongarova Umida Temurjonova

E-mail: umidakhantemurovna@gmail.com

Nukus State Pedagogical Institute named after Ajiniyaz 1nd year student

ABSTRACT

The modern educational goals of teaching chemistry should come from the tasks and should be focused on the improvement of numerical and practical skills. Educational practice ensures that knowledge remains free in non-standard conditions.

Keywords: School, studies, time, problems, processes, didactics

Ximiyalıq tálimniń zamanagóy mekteptegi baslı maqseti ximiyalıq sawatlı, mádeniy rawajlanǵan, ruwxıy dóretiwshi, kásiplik komponentli, ózgermeli social-ekonomikalıq ortalıqta jasawǵa uqıplı shaxstı qalıplestiriw esaplanadı. Dúnya mekteplerinde házirgi kúnge shekem klass-sabaq oqıtıw sistemaǵa tayanǵan dástúrli oqıtıw ústinlik etpekte, oqıtıwdın bunday sistemasınıń ajıratıp turıwshı belgileri tómendegiler esaplanadı:

- Bir oqıtıwshı kóp sandaǵı (25-30 adam) klastı dúzetuǵın, shama menen bir jastaǵı hám tayarlıqtıń birdey dárejesine iye oqıwshılar menen isleydi;
- klass sabaq kestesi boyınsha birdey jıllıq joba hám programma boyınsha isleydi;
- shınıǵıwlardıń tiykarǵı birligi sabaq bolıp tabıladı. Ol ulıwma, bir oqıw predmetine, temasına arnalǵan boladı, usınnan kelip shıǵıp oqıwshılar tek bir material menen ǵana isleydi;
- oqıtıwshı sabaqta oqıwshılar jumıslarına basshılıq etedi.

Oqıtıwdın bunday sistemasın (didaktikalıq sisteması-“úlken topar” dep ataw qabıl etilgen. Sonday-aq, oqıtıw ámeliyatında “kishi topar” didaktikalıq sistemasın hám “repitorlıq” didaktikalıq sistemasın ushıratıw da múmkin.

Didaktikalıq sistemalardıń bunday túrlerinde oqıtıwdı individuallastırıw dárejesi jetkilikli dárejede joqarı hám ulıwma, dástúrli oqıtıw menen salıstırǵanda oqıtıwdıń

aytarlıqtay joqarı nátiyjeliligi hám effektiviligine erisiwge boladı. Bul sistemalarda, ulıwma, oqıwshılardıń iskerliginiń ónimli, dóretiwshilik dárejesine erisiledi.

Klass-sabaq oqıtıw forması unamli tárepleriniń kóp bolıwına qaramastan, ol qatar aytarlıqtay kemshiliklerge de iye. Olardan tiykarǵıları sıpatında tómendegilerdi kórsetiw múmkin: óz-betinsheliktiń, individual oqıtıwdıń bolmawı, oqıwshılardıń passivligi yamasa kózabaǵa aktivligi, sabaqtıń shablon dúzilisi, birgelilik; hálsiz kerı baylanıs, ortasha jantasıw. Oqıwshılar iskerligi nátiyjelerin qadaǵalawdıń tómen bolıwı sezilerli kemshiligi bolıp tabıladı, sebebi jalǵız ǵana tekseriwshi buwın oqıtıwshı esplanadı. Bir baǵıttaǵı kerı baylanıs awızsha tapsırmalardı klasta orınlawda tek saylap alıp tekseriwdi ǵana támiyinleydi.

Házirgi mektepte keńnen qollanılatuǵın frontal soraw mashqalanı sheshe almaydı. Frontal-bir waqıtta bolıw degendi ańlatadı, al haqıyqatında frontal sorawda soraw náwbet penen, tek tezletilgen tárizde ótkeriledi. Úzliksiz qadaǵalaw jazba jumıslardı orınlawda waqıt boyınsha jılısqan boladı, hám kerekli nátiyjelerdi bermeydi sebebi, basım túrde bahalaw funkciyasın orınlaydı.

Oqıtıwdı dástúriy shólkemlestiriwde oqıwǵa kúshsiz motivaciya baqlanadı yaqi oqıwshılarda ulıwma baqlanbaydı. Bul reflekcıyaǵa, ózin-ózi bahalawǵa, óz háreketlerin, oqıwshılar tárepinen jol qoyılǵan qátelerin analizlewge de tiyisli boladı. Turaqlı óz betinshe jumıs áwelgiden-aq, oqıwshılar úy jumıslarınıń atributi bolıp qaladı, bunda úy jumıslarınıń kóleminiń artıw tendenciyası baqlanadı.

Teoriyalıq materialdi úyregende muǵallım tárepinen shiniǵıwlarǵa hám máselelerge jeterli kewil bólinse, bilimdi konkretlestiriwge hám ápiwayılastiriwǵa tásir etip, óz betinshe islew kónlikpesin rawajlandıradi. Eger oqıwshılar ximiyalıq tańbaniń, formulaniń hám teńlemeniniń artında jasirin turǵan sanlıq tárepin ózlestirse, onda olar ximiyalıq álipbeni ádewir jeńil ózlestiretuǵınlıǵı belgili. Shiniǵıwlar hám máseleler, ximiyalıq tańbani janlandırǵanday boladı hám pánge bolǵan qiziqiwshiliqti arttıradi.

Solay etip, oqıtıwdı dástúrli shólkemlestiriwde oqıwshılardıń individual ózgesheliklerin esapqa alıw oǵada qıyın. Pedagogikalıq processtiniń hár qıylı etaplarında

máseleden paydalanıw, muǵallimge oqıtıw metodların hár túrli etip aparıwǵa keń múmkinshilik beredi.

ÁDEBIYATLAR

1.Rahmatullayev N.G. Kimyo o‘qıtish metodikasi fanidan namunaviy dastur. T., OHMTV 2003.

2.Zaylobov L.T., Rahmatullayev N.G., Toshpo‘latov Yu.T. Kimyoni o‘qıtishda axborot texnologiyasidan foydalanish. XVIII. ULUSAL KIMYO kongressi. Turkiya. Kars, 2004.

3.Rahmatullayev N.G., Jo‘rayeva R.I. Axborot texnologiyasidan foydalanish dars samaradorligini oshirishning muhim omili ekanligi.Chimkent. 2006